

Rapport da gestiun e quen 2023

M E S S A D I

dalla suprastonza communal a al cussegl da vischnaunca

Preziau signur president
Stimadas signuras cusseglieras
Preziai signurs cussegliers

Introducziun

Il quen annual 2023 dalla vischnaunca da Mustér ei buns. La suprastonza communal sa era uonn presentar en cumparegliaziun cul preventiv in grond avanzament. Il fetg bien resultat ei en emprema lingia d'attribuir a differentas entradas extraordinarias. Las entradas supplementaras ein cunzun d'anflar el sector dallas taglias generalas e specialas sco era ella

vendita d'energia da participaziun. Quellas posiziuns han grond'influenza sil quen annual ed ein buca semplas da budgetar. Las bunas entradas extraordinarias dalla vendita d'energia da participaziun muort ils aults prezis sin fiera han gidau essenzialmein d'ulivar entginas expensas supplementaras, cunzun el sector dalla sanadad. Quei ei in impurtont fatg per saver interpretar endretg il bien resultat digl onn 2023.

Sco igl onn precedent han ins investau igl onn 2023 rodund 4 milliuns francs. Enviars il preventiv se presenta il quen d'investiziun pli bass. Il preventiv haveva calculau cun investiziuns ella summa totala da rodund 7.4 milliuns francs. Il preventiv d'investiziun 2023 cuntegn denton aunc la posiziun digl acquist da terren da 2.5 milliuns francs, la quala sesanfla da niev ella facultad finanziaria. Ulteriuras investiziuns pli pintgas previdas vid la casa communal, vias, passapeis ni illuminaziuns han muort retardament dallas proceduras preparatorias ni munconza da resursas persunalas buca saviu vegnir exequidas sco previu. La suprastanza communal vegn vinavon ad optimar il preventiv d'investiziun, sinaquei che mo ils projects ch'ei mintgamai enconuschents e realisabels ein cunteni.

L'atgna finanziaziun ei cun 2.67 milliuns francs era uonn fetg buna. Cun plein forza s'engascha la suprastanza da contonscher a liunga vesta in'atgna finanziaziun sur 3 milliuns francs. Persuenter ston ulteriuras entradas vegnir generadas. Plinavon duei buca vegnir desistiu d'expensas che garanteschon in bien service public e che promovon l'activitad e l'attractivitad da nies vitg.

Il bien resultat dil quen 2023 dat la pusseivladad da far in ulteriu deposit dad 1.8 milliuns francs ella prefinanziaziun dil project innovativ dil Center Fontauna. Aschia corrispunda il total dalla prefinanziaziun gia ussa quasi all'altezia dil credit concediu. Secapescha ei quei per la vischnaunca da Mustér in grond avantatg e da grond'impurtonza. Plinavon vegn quella prefinanziaziun ad esser in levgiament pils ulteriurs quens annuals. Ultra da quei propona la suprastanza communal d'augmentar il fondo per spazi da habitar per indigens per frs. 100'000.--.

Cun agid dils principis dil plan da finanzas vegn la suprastanza communal a saver dar a liunga vesta in bien equilibr denter finanzas communalas saunas ed investiziuns necessarias per garantir el futur in svilup progressiv ed augmentar l'attractivitad en nossa vischnaunca.

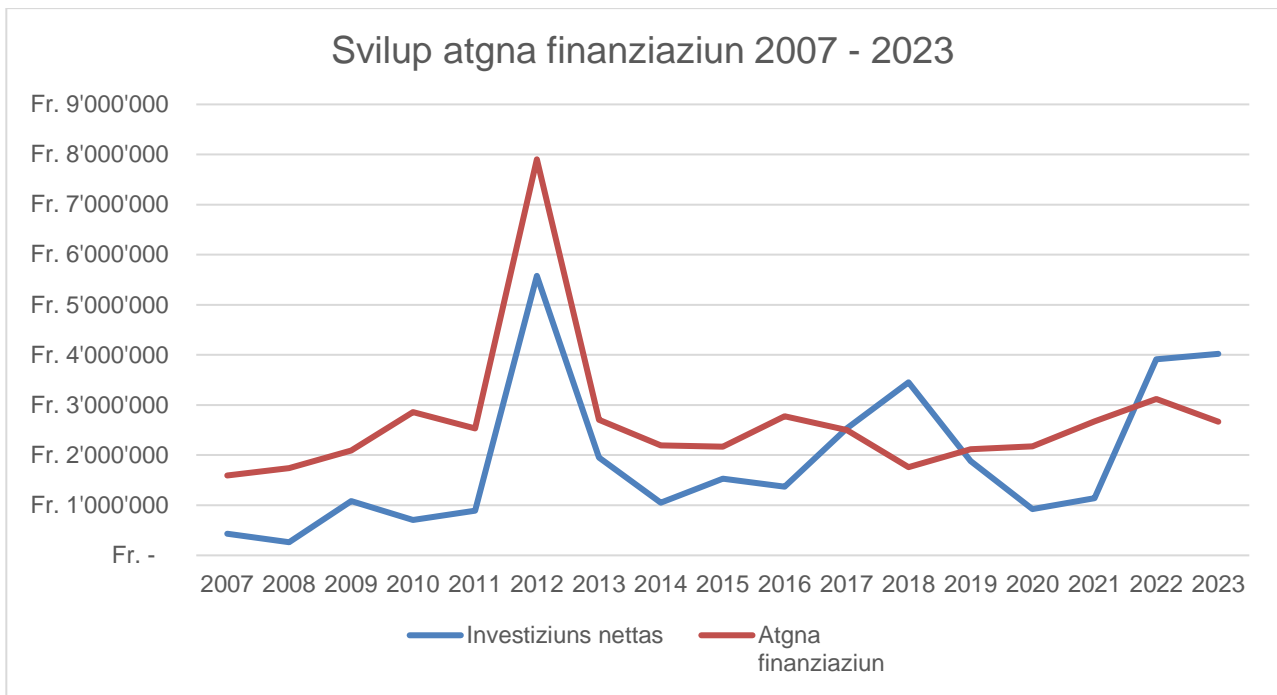
La suprastanza communal ha plascher dad era uonn saver presentar in fetg bien quen.

Revisiun externa

La revisiun externa dil quen communal sco era dils quens dil Center Fontauna e dalla meglieraziun ei succedida sco ils onns precedents entras Confidar Fiduziaria SA. Ils revisurs Gion Friberg e Gabriel Derungs han confirmau en in rapport detagliu per mauns dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal ch'il quen seigi vegnius menaus correctamein tenor las prescripziuns cantunalas e communalas sco era las directives generalas dalla presentaziun dalla contabilitad. Sin fundament dil pareri dalla revisiun externa e dallas examinaziuns dalla cumissiun da gestiun ei il quen vegnius repassaus comunablamein dalla cumissiun da gestiun e dalla suprastanza communal. Omisdus organs recamondan al cussegl da vischnaunca d'approbar il quen 2023.

Remarcas generalas tiel quen 2023

En cumparegliaziun cul quen 2022 ei l'atgna finanziaziun sereducida per biebein frs. 453'000.- sil nivel da quella digl onn 2021. Ella schai denton per varga 1.2 milliuns francs sur l'atgna finanziaziun budgetada.

Il quen da gudogn e sperdita 2023 siara cun cuosts da frs. 18'370'419.59 e recavs da frs. 18'574'031.57. Ordlunder resulta ina surpli da recavs da frs. 203'611.98. En cumparegliaziun cul quen 2022 ein cunzun las indemnisaziuns a vischnauncas e corporaziuns da vischnauncas (p.ex. Spital regiun Surselva, casas da tgira, spitex) s'augmentadas. Plinavon cuntegn il quen 2023 entginas expensas unicas sco quella pil project solar Alp Run ni l'optimaziun dall'infrastructura da rimnada da rumien. Plinavon era novas expensas sco quella per l'introducziun dil register funsil federal ni las mesiras staziunaras per la protecziun d'affons. Davart dils recavs croda cunzun igl augment tier la vendita dall'energia da participaziun dallas Ovras Electricas Reinanteriur SA en egl. Dapli recavs ein era da constatar tier la taglia da personas giuridicas, quei ch'ei in mussament ch'ei va bein cun noss'economia.

Il quen d'investiziun siara cun cuosts da frs. 4'4463'839.14 e recavs da frs. 439'769.29, pia investiziuns nettas da frs. 4'024'069.85. Sco gia igl onn vargau pertucca l'aulta expensa danovamein igl emprist al Center Fontauna pil project cumplessiv. Cun frs. 3'329'165.22 schaian quels cuosts el rom dil preventiv 2023 e lev sur ils cuosts 2022. La secund aulta expensa da brutto frs. 426'519.05 pertucca il manteniment e la renovaziun digl uor en Val Aletta. Per quei project han las votantas ed ils votants concediu ils 13 da fevrer 2022 in credit da frs. 622'800.--. Per installar indrezs fotovoltaics sils edifecis dalla serenera Raveras ei vegniu impundiu frs. 139'305.75. Las investiziuns previdas vid vias, passapeis e l'illuminaziun han muort retardament dallas proceduras preparatorias buca saviu vegnir exequidas sco previu.

Rapport da gestiun

Il rapport da gestiun informescha detagliadamein davart l'activitad dallas autoritads communalas. Il cussegl da vischnaunca retscheiva la versiun provisoria.

Survesta dallas cefras indicativas

	Quen 2023	Preventiv 2023	Quen 2022
Atgna finanziaziun	frs. 2'669'258	frs. 1'423'537	frs. 3'122'276
Deivet net/facultad netta(-) absolutA	frs. 1'561'108	frs. 6'200'259	frs. 206'296
Deivet net/facultad netta(-) per habitont	frs. 777	frs. 3'086	frs. 103
Grad d'atgna finanziaziun	66.33 %	19.19 %	79.74 %
Quota d'atgna finanziaziun	15.59 %	8.56 %	19.59 %
Quota dil survetsch da capital	3.33 %	4.26 %	3.71 %
Quota da debitaziun dil tscheins	0.25 %	0.56 %	0.21 %

Ils daners d'emprest ein enviers igl onn vargau s'augmentai per frs. 875'000.-- e muntan per la fin 2023 a frs. 10'875'000.--.

Midadas enviers il preventiv

El decuors digl onn 2023 han las instanzas communalas concediu suandonts credits che svieschan dil preventiv dil quen da gudogn e sperdita 2023:

cto.	expensas	entradas	intent	gremi
0120.3132.00	15'000.00		Curia AG: Organisaziun communal	sp
0210.3132.00	4'100.00		Curia AG: Sistem da controlla intern IKS	sp
1500.3111.00	17'000.00		Pumpiers Sursassiala: Bus da personas	sp
1610.3144.00	24'000.00		Stan da schibas a Fontanivas: Contribuziun vid sanaziun	sp
1610.3144.00	28'000.00		Sanaziun da plum a Fontanivas: Lavurs da tratsch e da transport	sp
1620.3130.00	5'700.00		Policom: Petga d'alarm PES23	di
2170.3110.00	8'000.00		Halla Cons: Installar internet e beamer	di
2170.3144.00	14'000.00		Casa da scola Cons: Remplazzament dall'ura da scola	sp
3290.3111.00	10'000.00		Forum cultural Tujetsch: Niev arcun da scazis culturals	sp
3290.3612.00	10'000.00		Museum Sursilvan Cuort Ligia Grischa: Donaziun per restauraziun fatschada	sp
3290.3636.01	1'000.00		"Theatergeschichte der Drei Bünde": Contribuziun	di
3410.3635.01	2'000.00		CB Trun/Rabius: Contribuziun per indrez d'illuminaziun	di
3410.3635.01	3'000.00		CB Sedrun-Mustér: Sustegn finanziel pigl engaschament d'in arbiter	di
6150.3149.00	13'000.00		Cazzola 112 sin parcella 790: Dislocaziun	di
6190.3111.00	60'000.00		Menaschi tecnic: Acquist Toyota Land Cruiser	sp
6190.3113.00	4'500.00		Menaschi tecnic: Amplificaziun dall'applicaziun alpine solution	di
7301.3111.00.02	90'000.00		Dismessa da rumien: Investiziuns per garantir rimnada dad inagada ad jamna	sp

7301.3510.00	-200.00		Conto d'ulivaziun expensas dismessa da rumien: Correctura	sp
7301.4510.00		89'800.00	Conto d'ulivaziun entradas dismessa da rumien: Correctura	sp
8201.3130.00	80'000.00		Val Acletta: Tgira digl uaul da schurmetg, lavurs da tiarzas personas	di
8201.4250.00		60'000.00	Val Acletta: Augmentaziun recav vendita da lenna	di
8201.4631.00		60'000.00	Val Acletta: Augmentaziun contribuziuns cantunalas	di
8400.3134.00.05	5'000.00		Fueinas communalas: Signalisaziun	sp
8400.3635.02	11'300.00		Bus local: Augment da cuosts bus d'unviern e bus da stad	di
8500.3635.00	10'000.00		KOMO Microtransport Disentis/Regiun Surselva: Contribuziun	sp
8500.3635.00	7'000.00		UCP: Contribuziun vid magazin 2023	sp
8500.3635.00	2'000.00		UCP: Augmentaziun dalla contribuziun vid magazin 2023	sp
8500.3635.00	3'000.00		Uniun Center sursilvan d'agricultura: Sustegn finanziel	sp
8500.3635.00	25'000.00		Sedrun Disentis Tourismus SA: Liberaziun digl agen capital	sp
8712.3635.00	8'263.30		Ovra Acletta: Cuosts digl inschignier	di
8712.3635.00.01	27'000.00		Societad sempla Alp Run: Indrezs fotovoltaics, giudicament Solalpine	sp
8712.3635.00.01	119'000.00		Solar Alpin Disentis: Giudicament dil liug	cv
9630.3430.00.01	12'000.00		Baghetg da scola Segnas: Studi davart diever futur	sp
9630.3430.00.01	9'200.00		Baghetg da scola Segnas: Plans en 2D	di
	627'863.30	209'800.00	Total credits supplementars e posteriurs	
		418'063.30	Surpli expensas supplementaras e posteriuras netto	
	270'400.00		Surpli entradas tenor preventiv 2023 excl. credits supplementars e posteriurs	
	147'663.30		Surpli cuosts tenor preventiv 2023 incl. credits supplementars e posteriurs	

Legenda:

di = direziun communal
sp = suprazonza communal
cv = cussegl da vischnaunca
cdv = cuminonza da votants

Entginas explicaziuns tiel quen da gudogn e sperdita

0220.3010.00 Pagas La preparaziun dil pensiunament dil menader infrastruttura ha buca saviu vegnir introducida sco previu gia igl onn 2023. Per quei motiv schaijan ils cuosts da pagas rodund frs. 64'000.-- sut la summa budgetada.

0220.4210.00 Lubientschas da baghegiar L'activitad sil sector da construcziun ei era 2023 stada fetg aulta, quei che ha ina consequenza positiva sin las taxas per lubientschas da baghegiar. Da l'autra vart ein denton era ils cuosts per consultaziuns giuridicas s'augmentai (cto. 0220.3132.01).

1400.3132.00 Cuosts giuridics Igl augment da cuosts giuridics ei cunzun d'attribuir als projects solars ed alla concessiun pil dretg da retrer aua.

<i>2110.3020.00 Pagas</i>	L'instrucziun en scoletta ei muort igl ault diember da scolarets vegnida rinforzada/sustenida entras assistentas. Il cussegl da scola ed igl inspectorat da scola han susteniu quella mesira.
<i>2170.3010.00 Pagas</i>	Il surpli da cuosts ei vegnius effectuaus entras la midada dils pedels da scola, l'indemnisaziun dil temps da lavur alla fin digl engaschament ed in cass d'accident (mira era cto. 2170.4260.00).
<i>3411.3632.00 Cumpart cuosts CF</i>	Cunzun muort in augment dils recavs pil diever dallas hallas e dils indrezs da sport schai la cumpart da cuosts dil Center Fontauna biebein frs. 123'000.-- sut la summa budgetada.
<i>3411.3893.00 Deposit en prefinanziaziun CF</i>	El preventiv 2023 ei previu da far in ulteriur deposit ella prefinanziaziun dil Center Fontauna. En vesta al bien resultat dil quen da gudogn e sperdita 2023 ha la suprastanza communal decidu d'augmentar quei deposit sin 1.8 milliuns francs. Igl import ella prefinanziaziun (bilanza cto. 29300.01) s'augmenta cheutras sin 8.6 milliuns francs, quei che corrispunda quasi ell'altezia dil credit dad 8.69 milliuns francs concedius dalla cuminonza da votantas e votants.
<i>4110.3612.00 Contribuziun Spital regional Surselva</i>	Sco informau a caschun dalla tractaziun dil preventiv 2024 ston las vischnauncas dalla Surselva purtar ils onns 2023 e 2024 in buordi financial da rodund 5.9 milliuns francs per garantir il menaschi dil Spital regional Surselva. Dalla cumpart dalla vischnaunca da Mustér da rodund frs. 540'000.-- ei la mesadad vegnida engrevegiada al quen 2023.
<i>4120.3612.00 Contribuziuns casas da tgira</i>	Las casas da tgira ein occupadas cumpleinamein ed ei existan gliestas da spetga. Quei s'effectuescha era sin las contribuziuns che la vischnaunca paga per mintga cussadent domiciliaus a Mustér.
<i>7201.3940.00 Tscheins intern</i>	Il tscheins intern vegn calculaus tenor las cundiziuns ch'il Departament da finanzas e vischnauncas dil Grischnun fixescha. Tier la preparaziun dil preventiv 2023 ei vegniu sebasau sil tscheins 2022 che muntava a 0.33 %. Tier la calculaziun dil tscheins el quen 2023 ei vegniu applicau il tscheins effectiv digl onn 2023 ch'ei vegnius augmentaus sin 2.28 %.
<i>7301.4240.02 Taxas fundamentalas tenor edifeci</i>	Per cudischar las taxas fundamentalas tenor la nova legislaziun communal ei vegniu creau in niev conto (entochen dacheu cto. 7301.4340.00).
<i>8712 Provediment e commerci d'energia</i>	Malgrad ils buns prezis per la vendita dall'energia da concessiun e da participaziun ei buca vegniu contonschiu la produczion previda. La produczion sedrezza tenor la fiera d'energia.
<i>91 Taglias</i>	Il nivo dils recavs da taglia digl onn 2022 ha saviu vegnir mantenius era egl onn 2023. Quei ei in mussament ch'ei va bein cun nus e nossa economia. La buna situaziun sin la fiera d'immobillas ei era s'effectuada 2023 en aults recavs dalla taglia sin gudogn da schischom (cto. 9101.4022.00) e dalla taglia sin scumiada da maun (cto. 9101.4023.00).
<i>9101.3511.00 Deposit per spazi da habitar per indigens</i>	La reglamentaziun da spisgentar e prelevar daners dil fondo per spazi da habitar per indigens en in regulativ ei aunc pendent.

9505.4120.00
Tscheins d'aua Ovra
Rein Anteriu

Entras la meins producziun d'energia dall'ORA SA ei era ils tscheins d'aua budgetau buca vegnius contonschius. El schai denton frs. 235'000.-- sul tscheins 2022.

Indicaziuns tiel quen d'investiziun

Las investiziuns nettas da 4.02 milliuns francs schaian bunamein 3.4 milliuns francs sut il preventiv. Differentas investiziuns previdas (p.ex. adattaziuns casa communal, acquist da terren, sanaziuns da vias) han muort munconza da resursas persunalas e proceduras pendentas buc saviu vegnir realisadas. Cheutras ei era la summa budgetada per amortisaziuns dalla facultad administrativa buca vegnida contonschida.

Tenor la controlla da credits pils 31-12-2023 ein tonaton sis investiziuns vegnidas terminadas. En connex cul project Ovra Acletta ei da menziunar che las investiziuns fatgas entochen la fin 2016 (HRM1) ein mintgamai vegnidas prelevadas ord la reserva per energias regenerablas (cto. 29100.50). Cheutras ei quell'investiziun da frs. 104'036.-- gia amortisada. Ils cuosts pendents e finals digl inschignier da rodund frs. 8'300.-- ein vegni engrevegiai al quen da gudogn e sperdita (cto. 8712.3635.00).

Propostas

En concordanza cun la cumissiun da gestiun

propo na

la suprastonza communal al cussegl da vischnaunca:

1. d'approbar il rapport da gestiun ed il quen 2023;
2. da far in deposit dad 1.8 milliuns francs ella prefinanziaziun per la sanaziun cumplessiva dil Center Fontauna;
3. da far in deposit da frs. 100'000.-- el fondo per spazi da habitar per indigens;
4. da suttametter il quen 2023 al referendum facultativ conform agl art. 21, lit. a dalla constituziun communal.

Suprastonza communal Disentis/Mustér
Il president: Il canzlist:

René Epp

Andri Hendry

Disentis/Mustér, ils 18 d'avrel 2024

Document cuntenuend:

- Survesta dil quen 2023
- Quen da gudogn e sperdita 2023
- Quen d'investiziun 2023
- Bilanza pils 31-12-2023
- Quen dalla circulaziun dils mieds finansials 2023
- Center Fontauna: Quen e bilanza 2023
- Meglieraziun funsila: Quen e bilanza 2023
- Annexa al quen 2023
- Rapport dalla cumissiun da gestiun

Plinavon:

- Sboz dil rapport da gestiun 2023